

Zarez

Zarezom se u rečenici odvajaju pojedine riječi i rečnični dijelovi te [surečenice](#).

Zarez se piše:

a) u nizanju:

- između riječi, rečničnih dijelova, nezavisnih i zavisnih surečenica koje se nižu:
 - Vidim ljude, kuće, polja, planine.
 - Svi su nas vidjeli: i susjedi, i prijatelji, i rodbina.
 - Na rođendan nije bilo ni Petra, ni Sanje, ni Martine.
 - Dolaze naočiti muškarci, elegantne žene, dražesna djeca.
 - Pričao mi je o djetinjstvu, o školovanju, o svojim uspjesima i neuspjesima.
 - Dan se duljio, drveće se zelenjelo, ja sam se radovala.
 - Rekao sam im da se lijepo ponašaju, da budu tihi, da slušaju učitelja.
- između više pridjeva kad se svaki od njih izravno i neovisno o drugima odnosi na imensku riječ:
 - Preselili smo se u novi, veliki stan.
 - Ona je bila visoka, lijepa djevojka.
 - To je naše prvo, neugodno iskustvo s njima.

Zarez može promijeniti značenje.

To je naše prvo, neugodno iskustvo s njima. (To je naše prvo iskustvo s njima, koje je ujedno i neugodno.)

To je naše prvo neugodno iskustvo s njima. (Dosad smo imali više iskustava s njima, a ovo nam je prvo neugodno.)

- kad se datum nalazi iza oznake mjesta u [nominativu](#): Zagreb, 15. travnja 2013.

Zarez se ne piše kad se datum nalazi iza oznake mjesta u prijedložnome izrazu:

U Zadru 15. travnja 2013., Na Visu 20. kolovoza 1810.

- između istoznačnih [priložnih oznaka](#):
 - Predstavljanje će biti u Gospiću sljedećega petka, 19. listopada.
 - Živim u glavnome gradu, Zagrebu.

b) pri uvođenju neovisnih rečničnih dijelova:

- riječi u [vokativu](#):
 - Petre, donesi mi olovku.
 - Donesi mi, Petre, olovku.
 - Donesi mi olovku, Petre.
 - Poštovani ravnatelju,
molim Vas da mi odobrite korištenje znanstvenoga dopusta (...)

Riječ u vokativu može biti samostalna rečenica koja završava uskličnikom:

Poštovani ravnatelju!

Molim Vas da mi odobrite korištenje znanstvenoga dopusta (...)

- usklika:
 - Eh, sad ga imam!
 - Joj, smilujte se, smilujte se!
 - I onda sam, joj, upao u jamu.

Usklik može biti i samostalna rečenica koja završava uskličnikom:

Eh! Sad ga imam!

Joj! Smilujte se, smilujte se!

c) pri naknadnome dodavanju i umetanju:

- rečeničnoga priloga:
 - Sve je, međutim, pokvarilo loše vrijeme.
 - To je, nažalost, jedino dobro rješenje.

Kad su prva riječ u rečenici, rečenični se prilozima odvajaju zarezmom od ostatka rečenice jer izriču stav govornika prema sadržaju rečenice i sintaktički su neovisni o ostatku rečenice. Takvi su: dakle, jednostavno, međutim, naime, na primjer / naprimjer, naravno, naprotiv, primjerice, s jedne strane, s druge strane, uostalom, ustvari, zaista...

Dakle, ono što ima krila, rep i kljun i što leti, to je ptica.

Međutim, Petar se dobro snašao.

Naravno, vidio sam te.

Uostalom, nije bitno.

Zaista, vjerujem vam.

Jednostavno, ja to nisam razumio.

Zarez se ne piše kad se koji od tih priloga odnosi samo na pojedinu riječ u rečenici:

On je zaista dobar.

Sve mi je jednostavno objasnio.

To je uistinu lijep film.

Zarez se ne piše iza rečeničnoga priloga ako iza njega slijedi enklitika:

Ipak je to pravilno.

Zaista smo razočarani.

Kad se iz stilskih razloga složene rečenice razdvajaju na svoje surečenice, tj. kad te surečenice završavaju točkom, iza [tekstnoga konektora](#) (veznika u složenoj rečenici) ne piše se zarez:

Rekao je da će doći. No ja mu ne vjerujem.

Predstava uskoro počinje. Zato trebamo požuriti.

Ta metoda nije zaživjela u svakodnevnoj liječničkoj praksi. Stoga liječnici danas ipak propisuju uobičajene lijekove.

Ovisno o tome je li im primarna funkcija povezivanje rečenica u tekst ili izražavanje stava prema sadržaju rečenice, rečenični se priloz i tekstni konektori mogu pisati bez zareza (povezivanje) ili sa zarezom (izricanje stava).

- umetnute surečenice:
 - Jabuke, koje su bile zelene, nismo brali.
 - On je, dok sam ja još spavala, odveo djecu u vrtić.
 - Mislili su, iako su znali da je stvar već izgubljena, da će sve dobro završiti.

Ako se umetnuta ili dometnuta atributna surečenica napiše sa zarezom, ona dodatno objašnjava imensku riječ na koju se odnosi:

Jabuke, koje su bile zelene, nismo brali.

Nismo brali jabuke, koje su bile zelene.

Te rečenice znače da su sve jabuke bile zelene i sve su ostale neubrane. Ako izostavimo zavisnu surečenicu (koje su bile zelene), osnovno značenje neće se promijeniti.

Ako se umetnuta ili dometnuta atributna surečenica napiše bez zareza, ona sužava značenje imenske riječi na koju se

odnosi:

Jabuke koje su bile zelene nismo brali.

Nismo brali jabuke koje su bile zelene.

Te rečenice znače da smo brali jabuke, a one koje su bile zelene ostale su neubrane. Ako izostavimo zavisnu surečenicu (koje su bile zelene), osnovno će se značenje rečenice promijeniti i rečenica će značiti da jabuke uopće nismo brali.

- stegnute zavisne surečenice s glagolskim pridjevom ili glagolskim prilogom u predikatnoj službi kad se nalazi na početku rečenice ili je u nju umetnuta:
 - Pobijeđen u svim pokušajima, čovjek odustaje od svojega nauma.
Čovjek, pobijeđen u svim pokušajima, odustaje od svojega nauma.
 - Odrasla u ljubavi, ona ih nije mogla shvatiti.
Ona, odrasla u ljubavi, nije ih mogla shvatiti.
 - Gledajući stručak ljubica, nastavi govoriti zvonkim glasom.
Nastavi, gledajući stručak ljubica, govoriti zvonkim glasom.
 - Potrčavši nekoliko koraka, dječak je posrnuo u šašu.
Dječak je, potrčavši nekoliko koraka, posrnuo u šašu.
- dodatnoga objašnjenja ili dodatnoga komentara:
 - Rekao mi je da stiže u petak, što me je iznenadilo.
 - Sa sobom ponesite pribor za pisanje, npr. tehničku olovku ili flomaster.
 - tome odlučuju stručnjaci, odnosno ljudi koji se time bave.
 - Dobro se sjećam Marka, i to baš toga Marka.
 - Želim učiniti nešto radikalno, dobro ili loše.
 - Radila je u Bonnu, tj. u Njemačkoj, i dobro je zarađivala.
 - Poziv mu je uručen nakon 22. svibnja, odnosno nakon isteka roka.

Zarez se ne piše kad riječ odnosno ima rastavnu ulogu, tj. kad je istoznačna vezniku ili: Na tome mjestu možete skrenuti lijevo odnosno desno.

d) pri isticanju:

- između dviju istih riječi: Bio je jako, jako žalostan.
- između dvaju dijelova rečenice kad se na jedan dio upućuje prilogom ili zamjenicom u drugome dijelu:
 - Moja djevojka, to je najbolja djevojka na svijetu.
 - U hodniku, u sobi, u predsoblju, svuda se osjeća svjež miris.
 - Plakati, kostimi i papuče balerina, sve to nalazi se u kazališnome muzeju.
- ispred [pojačajnih izraza](#) pa i, pa ni, pa čak i, pa čak ni, čak i **S**, čak ni **S**, (a) kamoli, (a) nekmoli:
 - Sa svojega prozora vidjela je potok, šumicu, pa i vrt uz kuću.
 - To je pitanje na koje nitko nema odgovor, pa ni on sam.

- Bila je ponosna, pa čak i ohola.
- Mnogi nisu imali ni zaštitne prsluke, pa čak ni obične kacige.
- Sav djeluje nezgrapno, čak i neprirodno.
- Nemam nikoga na svijetu, čak ni pravih rođaka.
- Problemi još nisu raščišćeni ni na teorijskoj razini, a kamoli u praksi.
- ispred zaključnih veznika dakle, stoga, zato:
 - Zaključili smo da laže, stoga mu više nismo vjerovali.
 - Ulog je prevelik u svakoj utakmici, stoga i u ovoj.
 - Sve sam joj rekao, dakle sve zna.
 - Nije pisala test, zato će odgovarati usmeno.
 - Morate iskoristiti priliku, zato brzo.

e) pri izricanju suprotnosti:

- ispred suprotnih veznika a, ali, nego o, no, već:
 - Bila je sukrivac, a ne žrtva.
 - Već je dosta kasno, a ja još pišem.
 - Pospremam sobu, ali površno.
 - Za tebe trpi, ali se i raduje tvojoj sreći.
 - Preboljela je gripu, no osjećala se veoma loše.
 - Njegova je ljubav vatrena, no bez željena uspjeha.
 - Nije se odmarao, nego je odmah počeo raditi.
 - Nisu to bile molbe, nego pozivi.
 - U tome ne vidim problem, već mogućnost napretka.

Zarez se ne piše ispred komparativnih čestica nego ili no:
Bolje je raditi nego se odmarati.

- ispred isključnih veznika samo, samo što, tek, tek što, jedino, jedino što, osim što:
 - Ovo se očito sviđalo svima, samo nije Janku.
 - Sve je mirno, samo se čuje pas u dvorištu.
 - Ja sam siguran da ste se vi i sjetili, samo što mi niste htjeli reći.
 - Došao je zdrav, tek malo promukao.
 - Preuredili smo cijeli stan, jedino nismo kuhinju.
 - Ne razgovara ni s kim, jedino s majkom razgovara.
 - Počinio je svako zlo, jedino što ne krade.
 - Svi su došli u dogovoreno vrijeme, osim što je Dijana zakasnila.

f) ispred veznika pa i te ako surečenice u rečenici u kojoj se nalaze ti veznici izriču odnos uzrok – posljedica:

- Nije došla na sastanak, pa je zaključio da je bolesna.
- Vidio ih je ispred sebe, te je potrčao.

g) u inverziji:

- iza zavisne surečenice koja prethodi glavnoj:
 - Da sam te vidjela, javila bih ti se.
 - Tko zakasni, neka malo pričeka.
 - Čim je prešla preko praga, ugledala ga je.

- Budući da su pobijedili, mogu slaviti.

Ako zavisna surečenica objašnjava riječ koja joj prethodi i koja sama nema puno značenje, iza zavisne surečenice također se piše zarez:

Onda kada pada kiša, ne volim se šetati.

Oni koji su kušali njegova jela, kažu da je odličan kuhar.

Sad kad si mi ispričala, sve mi je jasno.

- ispred i iza [atributa](#) i [apozicije](#) kad se nalaze iza imenice na koju se odnose:
 - Tomislav, prvi hrvatski kralj
 - Poklonio joj je ruže, žute.
 - Antun Nemčić, pjesnik i putopisac, rođen je u Mađarskoj.
 - Plitvička jezera, naš najpoznatiji nacionalni park, posjetio je dosad najveći broj turista.

Zarez se ne piše kad apozicija dolazi iza imena i već je postala njegov ustaljeni dio: Esma sultanija, Ivan Krstitelj, Kulin ban, Pavao apostol, sveti Marko evanđelist.

- iza prezimena u slijedu prezime pa ime [S](#):
 - Begović, Milan
 - Cihlar Nehajev, Milutin
 - Matoš, Antun Gustav

h) u [upravnome govoru](#):

- iza navoda u kojemu je izjavna rečenica:
 - „Sutra je novi dan”, rekla je moja omiljena glumica.
- iza prvoga i ispred drugoga dijela navoda:
 - „Ta kuća”, rekla mi je Ivana, „pripada mojim roditeljima.”

Zarez se ne piše iza prvoga dijela dvodijelnoga navoda ako prvi dio navoda završava zarezom (npr. riječju u vokativu ili ako sadržava zavisnu surečenicu):

„Profesore,” upitao je učenik, „nije li sat završio?”

„Kad procvjetaju lipe,” rekao je, „vratit ću se u naš kraj.”

Zarez se ne piše ako navod završava upitnikom ili uskličnikom:

„Koliko je sati?” pitao je uznemireno.

„Kukavico!” rekao je sebi.

„Razumijem, bako!” odgovorih i odoh na dvorište.

Zarez se ne piše kad se navod uvodi crticama:

- Sutra je novi dan. – rekla je moja omiljena glumica.
- Ta kuća – rekla mi je Ivana – pripada mojim roditeljima.

i) u decimalnim brojevima: 5,76; 365,928.

Zarez se ne piše:

a) iza [priložne oznake](#) kojom počinje rečenica:

- Nakon šestosatne rasprave vijećnici Županijske skupštine prihvatili su odluke.
- Zbog štrajka prometnika zakasnili smo na predstavu.
- Između njih postaviti će se četiri konopca.

b) između priložnih oznaka (osim istoznačnih):

- Predavanje će se održati 21. listopada u prostorijama Hrvatskoga farmaceutskog društva.

c) između pridjeva kad se prvi pridjev odnosi na cijeli izraz koji slijedi:

- bivši bračni drug
- pripadnica benediktinskoga katoličkoga reda
- isti kemijski element
- visoki državni dužnosnik
- Imala je dugu sjajnu kosu.
- Oslić je jestiva morska riba.

d) između rečenica i rečeničnih dijelova povezanih sastavnim i rastavnim veznicima i, pa, te, ni, niti, ili:

- Sjedio je i gledao kroz prozor.
- Još je malo razmišljao pa je otišao u trgovinu.
- Kupio je i šljive i jabuke te požurio kući.
- Kruške je volio jesti sirove ili bi od njih napravio kompot.

Zarez se piše ispred veznika pa i te ako surečenice u rečenici u kojoj se nalaze ti veznici izriču odnos uzrok – posljedica:

Nije došla na sastanak, pa je zaključio da je bolesna.

Vidio ih je ispred sebe, te je potrčao.

e) ispred komparativnih čestica nego ili no:

- Osjećaš li se bolje nego jučer?
- Bolje je spriječiti no liječiti.

f) ispred poredbenih veznika nego što, no što:

- Osjećaš li se bolje nego što si se osjećala jučer?
- Darovala mi je više knjiga no što sam mogao ponijeti.

g) u rečenicama sastavnoga značenja kojima se izriče gradacija i u kojima se nalaze veznici ne samo... nego (i), ne samo... već (i):

- Ne samo da je lijepa nego je i pametna.
- Ne samo da smo ih čekali nego smo i mi propustili vlak.
- Haljina ne samo da je lijepa već joj i lijepo pristaje.

h) u [zavisnosloženoj rečenici](#) u kojoj zavisna surečenica dolazi iza glavne:

- Doći ću na sastanak ako stignem.
- Proći ćeš na ispitu jer stvarno znaš sve.
- Neka nam se pridruži tko god želi kako bismo što prije bili gotovi.
- Primit ćemo ga u bolnicu čim nađemo slobodno mjesto.

i) ispred riječi odnosno kad ima rastavnu ulogu, tj. kad je istoznačna vezniku ili: Na tome mjestu možete skrenuti lijevo odnosno desno.

Zarez se piše kad riječ odnosno uvodi dodatno objašnjenje i istoznačna je s izrazom to jest: Poziv mu je uručen nakon 22. svibnja, odnosno nakon isteka roka.

j) pri uspravnome nabranju:

Simptomi su gripe:

- povišena tjelesna temperatura
- bol u mišićima
- glavobolja
- opći umor.

k) iza pozdravnih riječi iza kojih slijedi potpis u novome retku:

Srdačan pozdrav

Petar Horvat

Kad se pozdravne riječi i potpis nalaze u istome retku, iza pozdrava piše se zarez:

Srdačan pozdrav, Petar Horvat.

l) ispred itd., i sl., i tako dalje, i slično: Na izlet smo ponijeli vodu, sendviče, grickalice, rekete za badminton itd.